r. 1789 Mowa przy obchodzie pamiątki zeszłych BB∴ na zgromadzeniu S∴ i D∴ □ Świątyni Izys pod W∴ Warszawskiem.

XVIII.1.101.
http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

MOWA

PRZY OBCHODZIE PAMIĄTKI

ZESZŁYCH BB∴

NA ZGROMADZENIU S∴ y D∴ □.

SWIĄTYNI IZYS

POD W∴ WARSZAWSKIM

Dnia 8. Mieſiąca II. R. P∴ S∴ 5789.

PRZEZ

P∴B∴J∴Ł∴W∴S∴W∴W∴N∴

i Mowcę teyże □.

MIANA.

http://rcin.org.pl

Fundacji im. J. I. Michalskich
Ze zbiorów
XVIII.1.101
http://rcin.org.pl

M O W A

PRZY OBCHODZIE PAMIĄTKI

Z E S Z Ł Y C H BB.·.

. . . Ibi tu calentem
Debita ſparges lachrima favillam
Vatis Amici
Horat: lib: II. Ode: VI.

SZczodra w ſwych darach natura, licznemi przymioty zdobiąc człowieka dała mu przeſzłych rzeczy poięcie, bez którego życie ludzkie marnymby tylko ſnem było. Pamięć ieſt rzetelnym dla niego ſkarbem, ta bowiem zwrót daiąc przeſzłym wiekom, daie oraz kſztałt i bycie iſtotom, które iuż

http://rcin.org.pl

zginęły, przefzłe czyni przytomnym i co czas zaftonił ona odkrywa. Władza ta dufzy tak ieft dzielna, iż gdyby świat cały zaginął i z rzędu iftot, fam człowiek fię oftał, potrafiłby mocą pamięci tenże świat znowu w umyśle fwoim utworzyć. Pamięć ieft godłem do dobrych uczynkow, w niey i po śmierci żyć fpodziewamy fię, na niey fię nauki i wiadomości ludzkie zafadzaią. Ona daie Człowiekowi doświadczenie, to niemylne prawidło przyfzłych iego czynności. Kiedy Człowiek traci przyiaciela, lub Dobroczyńcę, pamięć mu tylko pozoftaie, ta go ciefzy, ta nieodftępną ieft iego Towarzyfzką, tę by iak naydłużey przeciągnąć, wfzyftkich używa fpofobow. Ztąd obrazy i pofągi, ztąd napify i obrządki, ktòre w ka-

http://rcin.org.pl

żdym wieku, w każdym były Narodzie. Wſzędzie wdzięczność cnocie i przyiaźni ſtawiała wiekiem nie przeżyte Pamiętniki, i uroczyſtym obchodem poświęcała zwłoki znakomitego czynami męża. W ſtarożytnym Egipcie w tey naydawnieyſzey nauk i umieiętności kolebce, obrządki te były nayświetnieyſze. Smierć każdego Faraona ściągała wſzyſtkich nadbrzeża Nilu mieſzkańców do *Memphis*. Opodal od miaſta obſzerne było Błonie, tam bliſko ieziora *Mòèris* lud ſię zgromadzał w niezmierney liczbie, tam ſłuchał opiſu życia i czynow zmarłego. Jeżeli Prawa te iedyne beſpieczeńſtwa ſpołeczności warownie, te prawdziwe wolności zaſady gwałcił, ieżeli zamiaſt wſparcia uciśnioney ludzkości, nie

http://rcin.org.pl

tylko sam ohydne popełnił łupiestwo, ale go nawet dopuszczał, ieżeli świętey sprawiedliwości szalę z rąk wypuścił, ieżeli próżną wiedziony dumą, by swey dogodził panowania namiętności, spokoynego niesłusznie napadał Sąsiada i tysiączne z ludu swego czynił offiary, poddaiąc ich niebacznie pod miecz nieprzyiacielski, ieżeli zapomniał że iest Oycem Narodu, a mniemał się bydź iego Panem; na ten czas przytomni Izydy Kapłani sprawiedliwy, lecz surowy wydawali wyrok. Wszelkie mu dostoyności odbierano oznaki, pozbawiano pogrzebu, a lud ucieszony, że się pozbył ciemiężyciela, głosił ohydną czynow iego pamięć, i tę poźnym potomkom złorzecząc podawał. Lecz iak słodką nadgrodę odbierał

http://rcin.org.pl

ten, ktòry dobro Narodu miał tylko na celu, ktòry z właſnego ſzczęścia gotow był czynić ofiarę dla pomyślności Kraiu, który dnie życia ſwego dobrodzieyſtwy znacząc, tyle ſądził mieć dzieci, ile liczył poddanych, i dobro każdego miał za ſwoie właſne, ktòry przezornością ſwoią umiał unikać krwie wylewu, a mądremi uſtawy trwałą Narodu zabeſpieczył ſzczęśliwość. Jeſzcze był mòwca dobrodzieyſtw iego wyliczać nie ſkończył, a rzewne płacze rozkwilonego ludu głos mu przerywały. Obdarzony darem iego nędzarz, obroniona od przemocy ſierota, wydarty z rąk nieſprawiedliwości nie ſłuſznie obwiniony, błogoſławili imię iego, i opowiadaiąc nieſzczęścia ſwoie a dobrodzieyſtwa iego naokoł ſtoiącym, uprze-

http://rcin.org.pl

dzali tego, ktòry miał czyny iego przed ludem głosić. Matki go Synom za przykład stawiały, starcy narzekali że zgon ich śmierci iego nie uprzedził, a czuła młodzież rzewnemi łzami skrapiała lice tracąc tak ukochanego Oyca. Widoki takie o iakież głębokie na umyśle każdego czyniły wrażenia! Jakąż były nauką, iak mocnym zachętem dla przytomnego Następcy! Nie trzeba iuż było wyroku Kapłanow: powszechna czułość sąd ich uprzedziła. Biegł każdy w zawody bydź uczestnikiem offiar całopalnych na znak winnego wdzięczności hołdu. Liczne Młodzianow i Dziewic Chory czyny zmarłego w pieniach głosiły, a lud gorące do W.·. S.·. B.·. przesyłaiąc modły, błagał Naywyższego, by im był powrocony. Ledwo

http://rcin.org.pl

ſię Obrządek ſkończył a iuż ſię wznośić zaczęła wſpaniała Budowla, która pamięć cnoty zmarłego i wdzięczność ludu uwiecznić miała. Stoią podziś dzień te ogromne Gmachy, te Niebotyczne Piramidy, które dziwią Podrożnego i wątpić każą, aby były dziełem rąk ludzkich. — Takie były obrządki u Egypcyanow, takie u Grekow i Rzymian, podobne i w naſzym Zgromadzeniu ſtarodawne nakazuią przepiſy. Gdyby iednak ani zwyczaiu, ani Prawa nie było, czuła przyiaźń miłym czyni wſpomnienie tych Cnot, których świadkami będąc naśladowcami bydź chcemy. Ten ieſt powod, ten zamiar naſzego dziſieyſzego Zgromadzenia.

Obowiązany Urzędem, który z woli Waſzey NN.·.BB.·. oſiadam

http://rcin.org.pl

do wyſtawienia rzetelnego obrazu czynow tych BB.·. których śmierć z pośrzod nas wyrwała, nie śmiało głos moy podnoſiłbym, gdybym miał przywodzić owe Bohatyrſkie dzieła, ktore im mocnieyſze zadziwienia ſprawuią czucie, tym dzielnieyſzey wymagaią wymowy. Lecz nie mam głoſić ani krwawych zwycięſtw ani głębokiey polityki obrotow, ani byſtrego dowcipu płodow. Skromne cnoty w cichym pożyciu uwielbiać mi dziś przychodzi. Podobne im będą moie wyrazy; bez przyſady, powiem Wam BB.·. co czułość uſtom moim podawać będzie. Ani miłości właſney dogadzaiąc ſzukać będę prożney chluby w zręcznym wyrazow i myśli ſkładzie tam, gdzie ſzczerość i proſtota przyſtoi. Te nie odſtępne prawdy

http://rcin.org.pl

towarzyſzki gdzież przyzwoiciey znaydować ſię powinny, ieżeli nie w tey Swiątyni, Cnocie poświęconey, oddaloney od fałſzu i obłudy? Smiało więc obowiązku mego dopełniam, śmiało uſta otwieram, bo niedoſtatek wymowy czułość moia zaſtąpi, bo pamięć cnotliwych uczynkow ſtanie za naypięknieyſze Kraſſomowſkie ozdoby, bo do tkliwych BB.·. o utraconych mowić będę.

O ty! nayprzyiemnieyſzy Niebios Darze! bez ktorego ſzczęście człowieka byłoby niepodobne! Słodka przyiaźni! doday mocy wyrazom moim! Twym duchem ożywiona mowa moia wznieci pewnie ſmutne BB.·. uczucia, da im poznać ſtratę, ktorą ponieśli, wyſtawi rzetelny obraz cnot zmarłych iuż BBci. Bez

http://rcin.org.pl

ciebie daremne byłoby moie usiłowanie, mowa ta prożnym odgłosem, ściany tey Swiątyni martwemi czułości moiey świadkami.

Już Swiatło prawdziwe pod Wschodem Polskim zaiaśniało, iuż w różnych mieyscach Kraiu naszego założone były Warsztaty Prac M.·. kiedy w Stolicy □. Prowincyonalna ustanowioną została. Mnogie iednak przesądy, zapalony fanatyzm, zatrzymywał wzrost naszego Towarzystwa, i mocne do rozkrzewienia S.·. K.·. stawiał zawady. Trzeba było prawdziwey gorliwości, stałości nie złamaney, mocney odwagi, trzeba było walczyć z przesądem, wytrzymać srogie fanatyzmu pociski, wszystkie łamać i przeszkody, by pierwszą Kościoła S.·.

założyć zaſadę. Każdego przedſięwzięcia początek naytrudnieyſzym bywa częſtokroć Dziełem. Wieleż to Rolnik pracy łożyć muſi, nim zaroſły wydział ziemi, ktory chce zaſiać ſpoſobnym zrobi do uprawy? Ileż trudu podeymie nim drzewa wykorzeni, kamienie odwali, bagna oſuſzy? Daleko mu łatwiey potym pulchną iuż Ziemię oſtrym przeorywać lemieſzem, i dobroczynne rzucać ziarno Nie pomną częſtokroć naſtępcy; buyne na teyże niwie zbieraiąc kłoſy, o trudach poprzednika, ktory im tak obfite przygotował żniwo. NN.·. BB.·. bylibyśmy podobni do owych niewdzięcznych Naſtępcow, gdyby w tey ſię znayduiąc Swiątyni, koſztuiąc ſłodkich przyiaźni owoców, ſpokoynie zażywaiąc korzyści któ-

http://rcin.org.pl

re z uftanowienia tey S.·. i D.·. □. na nas fpływaią, nie pomnieli o Sprawcach fzczęścia Nafzego. Mowię tu o pierwfzych tey □. zafadzcach o tych Wolnych Mularzach, od ktorych światło powziąwfzy, Nafzym go Wfpołziomkom udzielać możemy. Z tych liczby był ND.·. B.·. R.·..... Drugi z naypierwfzych tey □. Dozorcow. Jeżeli nadgrody miarą fą zaflugi, ieżeli pofiadanie Urzędu dowodem ieft pracy i gorliwości, ieżeli zaufanie przeświadcza o cnocie, iakże nie bydź przekonanym o znakomitych B.·. tego przymiotach, kiedy w famych początkach, w owey chwili, w ktorey nayufilnieyfza bywa gorliwość BB.·. tak doftoynym zafzczycili go Urzędem. Nie byłem świadkiem czynow iego, pamięć tylko i fku-

http://rcin.org.pl

tki prac Jego zaſtałem. Ale po coż Nam ſzukać świadectwa, ſpoyrzyimy na pozoſtałych Jego Wſpołpracownikow; cnoty Ich, wyſokie światła dość nam iawnie okazuiąc, iakich trzeba było Braci, iakich Przewodnikow, by tę Swiątyni Naſzey do Skutku przyprowadzić Budowę. Ile razy więc godni tey □. Naczelnicy pod waſzym pracować będziemy młotkiem, ile razy w to ſię zgromadziemy mieyſce, tylekroć razy czuła wdzięczność Naſza odnawiać będzie ſmutną pamięć cnot i gorliwości ND.B.R. .... Brata, któremu ieſteſtwo Mularſkie winniśmy, o ktorego pracy naymilſzą przynieſiemy nadgrodę, naytrwalſzą poſtawiemy pamiątkę, ieżeli wierni iego przykładu Naśladowcy, ściśle pełniąc Towarzy-

http://rcin.org.pl

ſtwa naſzego przepiſy, rozſzerzaiąc prawdziwe światła promienie, z proſtey cnoty niezbaczaiąc drogi, trwale tey Swiątyni ugruntuiemy zaſadę. Tym iedynie ſpoſobem i wdzięczność naſzę, i pamięć cnot tego Brata uwieczniemy. Tak niegdyś w cnotliwey Sparcie nie zimne głazy, nie pyſzne napiſy, pamięć czynow Likurga naſtępnym podawały pokoleniom, ale cnota Obywatelow, Sława Narodu, pomyślności Rzpltey, cnoty Prawodawcy i przezornych iego przepiſow, nie wątpliwym były dowodem.

Gdyby Ludzie właſnego dobra poznawſzy iſtotę, niezboczną do niego dążyli drogą, gdyby cudzym przykładem właſnym doświadczeniem nauczeni, mylnym ſzczęścia

nie

http://rcin.org.pl

nie uwodzili ſię pozorem, gdyby namiętności na krótkiey zawſze trzymaiąc wodzy, zdrowego rozumu światło za nieodſtępnego w ſwych poſtępkach mieli przewodnika, zaiſte prawdziwey ſzczęśliwości mogliby doſiągnąć celu. Poznaliby pewnie, że nie zbytek uciech, bo ten ſytość i nieſmak ſprawuie, ale umiarkowanie onych, rzetelney ieſt zrzodłem roſkoſzy, ſtaraliby ſię tak życia tego oſzczędzać ſłodycze, aby ie żądza zawſze poprzedzała, nigdy żal nie naſtępował; umieliby czaſem w ſamym nawet uięciu ſobie roſkoſzy nowe gotować ukontentowanie, pomniąc na owego podrożnego, który gaſząc pragnienie w czyſtey krynicy więcey w wodzie znayduie ſmaku, niż zmyſłow pozbawiony bieſiadnik

http://rcin.org.pl

w naywytwornieyſzym napoiu Tak ieſt BB.·. moi! gdyby Człowiek prawidła roztropności w żywey miał zawſze pamięci, baczył na dalſze ſwych poſtępkow ſkutki i przyſzłe dobro teraźnieyſzemu nie poświęcał użyciu, ſzczęście iego byłoby trwalſze i pewnieyſze.

Ale ta ieſt przyrodzenia naſzego ſłabość, iż częſto rozum zapędow namiętności wſtrzymać nie zdoła, ta żądz naſzych właſność, iż gdy iedne zaſpokoiamy, drugie ſię wzniecaią, ten ſmutny los Człowieka, iż rzadkie pomyślności chwile, częſtſzemi goryczy, żalu i uciſku ſą przeplatane. Szukamy dalekiego ſzczęścia, a bliſkie miiamy, prożne chwytamy mary, a tylekroć razy uwiedzeni, nowe nas iednak mami widziadło. Uganiamy ſię za nim w

http://rcin.org.pl

zawody, potrącaiąc ieden drugiego, a gdy iuż bliſko bydź ſię zdaiemy, niknie z przed oczow naſzych i ani śladu ſwego nie zoſtawia bytu. O! Młodości! tobie ſamo ſzczęśliwe powodzenie nayzdradliwſze ſtawia ſidła. W tey naypięknieyſzey życia dobie, omamione zmyſły Człowieka, całe przyrodzenie wdzięcznym ubarwiaią kolorem, każdy widok przyiemny ſzczęścia wyſtawia obraz, każde uczucie świeżey roſkoſzy rodzi nadzieie. Mniema Młodzieniec, że tak miła nie zeydzie Wioſna, nie wierzy ſędziwych Starcow powieściom; wątpi, aby tak luba dla niego zniknąć miała pora. Lecz miia krótko trwałe ſzczęście, ſpada z oczu zaſłona. Szczęśliwy kto tylko naukę w zyſku odnoſi, Nie był nim N.B. Ka-

http://rcin.org.pl

zimierz N.·. Na to wspomnienie smutne w sercach waszych BB.·. wznieca się uczucie. Niechcę go zwiększać, przypomnieniem pięknych duszy iego przymiotow i tych dolegliwości, których nieszczęśliwie sam nieiako był sprawcą. Powiem Wam tylko iaki był zgon iego życia, a w tym żałobnym Obrazie i cnot iego pamiątkę i Wam wystawię naukę.

Już naybiegleysi Lekarze o życiu iego zwątpili, iuż ostatni z nich niedoskonałością sztuki swoiey i bliskim chorego zgonem zasmucony, poszedł gdzie indziey skutecznieyszy nieść ratunek, a w iego tropy podchlebna odbiegła nadzieia, kiedy troskliwi przyiaciele, Wolni Mularze na okoł się iego zgromadzili. Blady światła promień Izbę oświe-

http://rcin.org.pl

cał, przywiązany ſługa rzewnie na ſtronie łzy wylewał, a ſzanowny Kapłan zwykłe do N.·. S.·. B.·. przyſyłał modły. Złożony na śmiertelney pościeli, ledwo znak życia dawał, ponure panowało milczenie, ktòre ięki cierpiącego i weſtchnienia przytomnych przerywały. W tym znagła iak gdyby ze ſnu obudzony ſłabym głoſem te wyrzekł do ſtoiących ſłowa: „ Bracia „ moi! przykrey życia tego podro„ ży Towarzyſze! Już ſię zbliża „ moment mego z wami rozſtania. „ Przyimiycie więc przyiaźni mo„ iey upominek oſtatni, nim mi „ zbyt powolna śmierć na zawſze „ zamknie powieki, ſłuchaycie „ przyiacielſkiey przeſtrogi. Nic „ mię iuż nie zatrwoży, niczego „ ſię iuż nie mam ſpodziewać na

http://rcin.org.pl

„ tym świecie, nie mogę przeto
„ was łudzić. Teraz dopiero rze-
„ telną prawdy poznałem poſtać,
„ poznałem iak mylne były mo-
„ ie mniemania, iak ſą zawo-
„ dne ludzkie nadzieie, iak o-
„ błudne rozkoſze. Minęło wſzy-
„ ſtko, ſłaba mi ich tylko pamięć
„ pozoſtała. Lecz i tę poſtradam
„ gdy wątłe życia mego paſmo zu-
„ pełnie przerwane będzie. Praw-
„ dziwey tylko cnoty tak dzielna
„ ieſt roſkoſz, iż w tym nawet
„ momencie, kiedy mi zmyſłow
„ odſtępuie czucie, całą iey ſiłą
„ iednak ieſtem przenikniony. Spo-
„ koynie czekam chwili, która mi
„ wrota wieczności otworzy, bo
„ niczego żałować, wſzyſtkiego
„ mam ſię ſpodziewać. Naywyżſzey
„ Iſtoty dobroć, której bytność

http://rcin.org.pl

„ winienem, nie zechce mego zni-
„ fzczenia. To przekonanie umyſł
„ moy zaſpokaia, znośnieyſzemi
„ czyni boleści i nie każe ſię oba-
„ wiać chwili, która mnie pod o-
„ ſtateczny ſtawi wyrok. „ Tu
przerwał mowę ſwoią i w głębokim
kilka minut przetrwawſzy rozmy-
ślaniu, zdawał ſię oczekiwać z u-
tęſknieniem tego ſprawiedliwego
czynow ſwoich Sądu. W krótce po-
tym oſtatnich iuż ſił dobywſzy tak
ſię ieſzcze odezwał: „ Widok po-
„ rzucaiącego na zawſze was Brata
„ wymownieyſzym ieſt nad to
„ wſzyſtko, cobym mogł Wam po-
„ wiedzieć. Patrzcie! czym ieſt
„ Człowiek, czym iego ſą zamyſły,
„ czym iego nadzieie! Patrzcie
„ iaki koniec ambicyi zamiarow,
„ podłey chciwości zbiorow, zni-

http://rcin.org.pl

„ komey pròżności przedsięwzięć!
„ Patrzcie! oto nauka, którą Wam
„ w zakład zostawiam moiey przy-
„ iaźni. Tey ia naysłodsze życia
„ mego winienem chwile, tey i o-
„ statnie poświęcam tchnienie. Po-
„ wiedzcie Przyiaciele Braciom
„ wszystkim, iak kończy swoie po-
„ dróże Wolny Mularz. A ieżeli
„ który z nich nieszczęśliwie zbo-
„ czy kiedyżkolwiek z drogi ro-
„ ztropności i umiarkowania, niech
„ pomni o mnie, niech się zwróci...„
Te były ostatnie Jego wyrazy.

O śmierci! iakżeś okrutna! iak dziwna w swoich razach! Gdyby przynaymniey ta nieubłagana ludzi nieprzyiaciołka samych nieszczęśliwych i Starcow nie ochraniała, gdyby nie wyprzedzaiąc przyrodzenia za zwyczaynym iego szła biegiem,

http://rcin.org.pl

gdyby czekała aż ciała naſze wiekiem w proch obrocone do Grobu zmiecione bydź mogą. Ale nielitościwa, porywa Nas częſtokroć pełnych zdrowia i czerſtwości, kiedy życie ieſt złym, ona go zoſtawia, kiedy dobrem wyrywa. Nędzarzowi Bogacza, nieſzczęśliwemu w pomyślności opływaiącego przeżyć dozwala. Wieleż to czerſtwych ludzi śmiertelnym okrytych całunem tkanym ręką ſchorzałych, ktorych życie powolną i nieiako uſtawiczną śmiercią nazwać ſię może! Wieleż razy widziemy zgrzybiałego Oyca rzewnemi łzami ſkrapiaiącego iuż mchem poroſłą dzieci ſwoich mogiłę. Zdaie ſię iż W.·. S.·. B.·. rzekł do Smierci „ Zadaway tak nieſpodziewane razy, „ aby zuchwałego zatrworzyć mo-

http://rcin.org.pl

„ mogły Człowieka „ Jakże wiernie ten rozkaz dopełnia! iakże zwodzi naſze oczekiwania! iak okrutne z naſzey oſpałey ſpokoyności czyni igrzyſko! Oddawſzy winny hołd pamięci B.N...... po odbytym iego pogrzebie iużeśmy BB. NN. mniemali, że ciągu prac naſzych żadnym żałobnym nie przerwiemy obrządkiem, że żadne ſmutne zdarzenie do tego Pokoiu nie wciśnie ſię przybytku. Młodość, Czerſtwość, wſzyſtko to Nam podchlebne ciągłego naſzego ſzczęścia ſtawiało widoki. Niebaczni! iakże mylne były naſze mniemania! Ledwo lat kilka upłynęło, aliści tyle Braci utraciliśmy.

Pracowity Ogrodnik, ſpoſobne w ſwey Zagrodzie upatrzywſzy mieyſce, troſkliwie młodą zaſadził

http://rcin.org.pl

płonkę, nie żałował swey pracy, nieoszczędzał znoiu, codzień też widział z pociechą, że latorośl pośpiesznie wzrastała O! iakże będę szczęśliwy, mowił nie raz sam sobie, iak sowicie nadgrodzony, ieżeli się owocu doczekam, ieżeli pod cieniem szczepu tego będę mogł spoczywać. Ale może zbyt wiele żądam. Niech przynaymniey dzieci moie schronią się od upału słonecznych promieni pod dobroczynnym iego cieniem! Niech znużony Wędrownik przechodząc kiedyś temi strony znaydzie tu ochłodę, znaydzie pokarm, znaydzie spoczynek! Kiedy na czystym Niebie złociste gdzie niegdzie rzucone obłoki pogodny dzień obiecywały, a lekkiego powiew wiatru chłodził powietrze, temi się ba-

http://rcin.org.pl

wiąc myślami nieużyteczne okrzesywał wilki i spieczoną w około latorośli odwilżał ziemię; gdy znagła od połnocy gwałtowny zerwał się wicher, okropna powstała burza i w iednym oka mgnieniu dzieło pracy, młodą latorośl złamawszy, razem i iego nadzieie zniszczyła.

Tak zginął sławnego Karola Potomek Wacław Ch...... któregoż Polaka serce to imie nie wzruszy? ktoż iest tak nieczuły, aby wspomniawszy na dzielnego Szwedow i Bisurmańskiey tłuszczy Pogromcę, a co większa na tego, co mądrym Traktatu Chocimskiego układem pokoy Narodowi ludzkiemu, bezpieczeństwo Chrześciańštwu, sławę Polszcze przywrocił, kto mowię iest tak nieczuły, aby pamiątki męża

http://rcin.org.pl

tego w oſtatnim Jego potomku nie uwielbiał? kto ieſt tak podłym, niewoli Lubownikiem, aby czułą nie był przenikniony wdzięcznością za wolności obronę!.... Te ſą ſzlachetne powody, ktore nam każą przy tym pogrzebowym obchodzie poświęcać czułość naſzą pamięci nie tylko Brata naſzego, ale ſławnego Przodka. Jego, a rychła ſtrata Wacława Ch...... tym dotkliwſzą bydź nam powinna im podchlebnieyſze zawiodła nadzieie. Dwudzieſty ledwo Rok życia liczył, kiedy go ſława Przodków za rękę wiodąc do tey wprowadziła Swiątyni. Chciałaby Cnota i Prawda pierwſzemi Jego były nauczycielkami, chciała ie przybrać do ſwego przewodnictwa. Ileż można było obiecywać ſobie po takiey Szkole. Prze-

http://rcin.org.pl

minął wiek cały, iak Oyczyzna naſza rozmaitemi ſkołatana nieſzczęściami, czekała momentu, ktoryby iey dawną powrocił świetność. Miał zabłysnąć promyk pomyślności, otworzyć ſię miało pole zaſłużenia ſię Oyczyźnie, nabycia ſławy. Nieſzczęśliwy Młodzieńcze! czemuż Ci los zawiſtny nie dozwolił tey doczekać pory, w ktoreybyś mogł do wieńca ſławy ſwoich Naddziadow nową przydać gałązkę, a pięknym ich idąc przykładem dzielnych Oyczyzny obrońcow pomnożyć liczbę! Lecz czegobym ſię po tobie ſpodziewał, gdybyś był ziemi nie porzucił mięſzkania, to widzę rzeczywiście w tylu moich Rodakach. Rzuć okiem z wyſokości Niebieſkich ſklepień na naſze działania, ukaż naſzą Oyczyznę wale-

http://rcin.org.pl

cznym i cnotliwym Przodkom naſzym, a ſłodką pewnie napełnią ſię radością, widząc że nieodrodni naſtępcy umieią ich ſławę cenić, uſiłuią w ich ślady wſtępować. Jeżeli (iak wątpić nie należy) pamięć związków, ktore nas tu łączą i po śmierci zoſtaie, ieżeli to co czucie naſze wzruſza, równie Niebios mieſzkańcow dotyka, widok uſiłowań naſzych i wzraſtaiącey ſiły Narodu będzie im pewnie miły, a podchlebne dalſzey pomyślności Oyczyzny nadzieie przydadzą do ich ſzczęścia tyle, ile tylko zwiękſzone bydź może. A ieżeli czarna zawiść, zechce ſwym nas zarażać iadem, ieżeli chęć oſobiſtego zyſku publicznemu ſzkodzić będzie Dobru, ieżeli domowe nienawiści mięſzać maią naſzą ſpo-

http://rcin.org.pl

koyność, ieżeli duma i przemoc zechce psuć odważnie przedsięwzięte powrocenia pierwszey sławy Dzieło, raczcie wy Poprzednikow naszych cienie, raczcie niewidomym cnoty swoiey zasłaniać nas puklerzem! niech ostre nieprzyiacioł Naszych pociski tak się słabemi staią, iak lekki grot dziecinną rzucony ręką! Niech wszelkie pomyślności Oyczyzny zawady tak ustępuią, iak w dniu pogodnym mgła poranna przed promieniem wschodzącego niknie słońca! Niech szczera chęć nasza dźwignienia Narodu tak będzie nieporuszoną, iak nadbrzeżna skała spienionego morza utrzymuiąca wały! niech szczęście Polski będzie tak trwałe, iak na granitowey posadzie wyniosła gora! Oto są życzenia, z ktorych uwity

wie-

http://rcin.org.pl

wieniec fkładam na twoim B. Ch.... Grobowcu, w hołd winney tobie i twych przodkow pamięci.

Nie zawfze kto w młodym umiera wieku, mało żył na świecie: bo nie roczny bieg fłońca, ale cnota ieft wymiarem prawdziwey nafzey bytności. Bez niey choć kto wiek cały przeżyie, młodym iefzcze będzie. Wymażmy z rzędu dni nafzych te, które cnotliwym uczynkiem nie fą oznaczone, a pozoftałość prawdziwą nam ich okaże liczbę. Nie ftraci w tym rachunku N. B. G........ Młody wprawdzie dla przyiacioł i dla ludzkości umarł; dla fzacunku, który fobie umiał ziednać, żył dofyć. Jak tylko wiek mu dozwolił czynić ròżnicę między złem a dobrem, między fąłfzem a prawdą, między po-

http://rcin.org.pl

zorem i iſtotą, tak zaraz wſzyſtkie natężył siły, by rychło umyſł ſwoy ubogacił nayużytecznieyſzemi dla Człowieka wiadomościami. Byſtre iego poięcie w któtce go na tym doſkonałości poſtawiło ſtopniu, do którego inni poźniey daleko dochodzą. Lecz niedługo zaſtanowiwſzy ſię nad ſobą, poznał, że nie tu ieſzcze ludzkich umieiętności zachodzą granice; uczuł, że nie znalazł tego, czego ſzukał; doſtrzegł, że go ieſzcze ciemności otaczaią. Zaięty mocną poznania prawdy chęcią z żywym radości uczuciem, wſzedł do WW. Mularzow Zgromadzenia. Uyrzawſzy prawdziwe światło i do tey S.·. i D: □ przyſwoiwſzy ſię, zaſłużył w krótkim czaſie na ten powſzechny ſzacunek, który mu znakomite duſzy Jego

http://rcin.org.pl

i ſerca przymioty łatwo ziednały. Są wſkładzie piſm naſzych dowody iego gorliwości, pracy i światła, ſą i w ſercach naſzych nie zatarte prawdziwey dla niego przyiaźni wyrazy. Powtarzam BB.·. com wyżey powiedział, że ſama cnota i dzieła dla ludzkości użyteczne miarą ſą iedyną życia naſzego; powtarzam, bo w tey prawdzie znayduię źrzòdło pochwały B. G....... ktòrego gorliwe prace licznieyſze ſą nad przeciąg czaſu w Towarzyſtwie naſzym przepędzony; powtarzam, bo w tym i ulgi w żalu i właſney nauki ſzukać powinniśmy.

Wolny Mularz w dwoiakim powinien bydź uważany względzie: iako Członek Towarzyſtwo Cywilne ſkładaiący, i iako Członek naſzego Zgromadzenia. Cnota, oſobi-

http://rcin.org.pl

ſte przymioty i w światowym okręgu i w Wolnym Mularſtwie każdego zalecaią. Ztąd wypływa, że nie ten tylko do Naſzey wdzięczności ma prawo, kto przez dłużſzy czaſu przeciąg miał ſpoſobność liczniey ſze ſwoiey w pracach Mularſkich gorliwości dać dowody, ale i ten kto przez cnotliwe ſprawy ſtawſzy ſię godnym wniyścia do naſzego Towarzyſtwa, krótkie chwile reſzty życia ſwego małą liczbą prac oznaczył. Dobroczynny, przyiaciel ludzkości, ſzczery, poczciwy Człowiek przed wniściem do tey Swiątyni iuż zaſługi ſwoie liczyć zaczyna. Dla tego nie po upłynieniu iakiegoś czaſu nowo przyiętemu imię B.·. daiemy, ale od momentu, w ktòrym prog przeſtąpi tego Przybytku, dowodząc przezto

http://rcin.org.pl

że iuż ieſt godnym naſzey przyiaźni, naſzego ſzacunku. Straciliśmy trzech BB.·. którzy kilka mieſięcy tylko prac Naſzych byli świadkami. I czyliż dla tego pamięć ich nie ma bydź ſzacowna? Nie, NN. BB.·. byli oni Wolnemi Mularzami, maią do naſzey żałoby Prawo. O! BB.·. M........R........S........! żal Waſzey ſtraty tym dłużey trwać będzie, im krodzey z Wami cieſzyliśmy ſię. Uczucie ſłodyczy związkow, które Nas łączą, podwaia Naſz ſmutek; bo Nam przypomina, że krótkie było doświadczenie Waſzego ſzczęścia, które w wzaiemney znaydowaliście przyiaźni.

Im świeżſza rana tym dotkliwſza boleść, im ſtrata bliżſza tym żal przykrzeyſzy. Przebiegłem ſzybkim pędem BB.·. Naſzych grobowce. Rzu

http://rcin.org.pl

ciłem przed każdym ziarno czyſtego kadzidła, oddałem winny hołd z moiey czułości. Stawam teraz przed tym kamieniem, ktòry zwłoki B.·. J........przykrywa. Nie zaſłaniaią go ieſzcze ſmutnego Cypryſu liście, mech napiſu nie powłoczy, ani zatarte oſtrego dłuta dotąd ſą ryſy; wſzyſtko to nie dawną Brata tego przypomina ſtratę, wſzyſtko ciężkiego żalu zwiękſza uczucie. Ale Mularz na płonnym ſmutku kończyć żalu nie powinien. Niech ſłaba Niewiaſta nieużyteczne łzy roni, My w żałoſnym przypomnieniu ukochanego B.·. ſzukaymy dla ſiebie pociechy.

Równość doſkonała ieſt węgielnym naſzey Budowy kamieniem, ta ieſt naygruntownieyſzą iey zaſadą, naypięknieyſzą ozdobą. Za-

http://rcin.org.pl

ſzczyt urodzenia podobny ieſt do pożyczanego blaſku Xiężyca, który poty ziemię oświeca, poki Słońce iaſnych nie roztoczy promieni. Przekonany o tey prawdzie B. J.... nie ſzukał ztąd chluby, że w ſwoim rodzie miał Króla, cnotą i nieſzczęściem ſławnego, którego pamięć rownie we Francyi iak i w Polſzcze póżne przetrwa wieki; Miał on Syna i Còrkę, ten ſzanowny krwi Leſzczyńſkich ſzczątek zoſtawał pod opieką Kròlewien Francuzkich. Dla wielużby to było prożney chluby powodem? ale B.·. J........ ſądził, iż przypadek, ktòry mu ſię pozwolił w tey a nie inney rodzić Familii, nie przydaie nic do oſobiſtey iego wartości. Nie ſzczycił ſię przeto z tego, co było loſu ſkutkiem, a nie iego ſprawą. Ma-

http://rcin.org.pl

ło kto z Was BB.·. o tym wiedział: ia nawet nie śmiałbym o iego rodzie wſpominać, gdybym na tym tylko miał kończyć iego pochwałę.

Poświęcił B.·. J........ młode lata ſwoie tey ſztuce, która razem broni i ucifka ludzkość, ſztuce, która rodzi Rycerzow, hoduie ich i gubi. Tey to ſztuki pierwſze wziął początki w Polſzcze, a potem doſkonalił ſię w Lotaryngii, gdzie miłość Wſpołobywatelow Naddziada iego ſzkołę dla Polakow wyſtawiła. Tam on młode przepędził lata, tam żyiąc z Narodem ſłodyczą obyczaiow Swiat cały niewolącym, nabrał tey iednoſtayności umyſłu, tey w obcowaniu przyiemności, którą aż do zgonu życia ſwego nienaruſzenie zachował. Co tylko młodości podchlebiać, co tylko iey

http://rcin.org.pl

ſię podobać może, wſzyſtko to zatrzymywać go tam zdawało ſię. Ale Polak wolność kochaiący, nie znaydzie inney nad ſwoią Oyczyzny. Słodka pamięć familii i przyiacioł przyſpieſzyła powrot iego do Polſki. Zobaczył ſwoią Oyczyznę i iuż iey więcey porzucić nie chciał.

Było dawniey w Kraiu Naſzym zwyczaiem, iż ci, ktorych mnogie doſtatki, okazały Dwor utrzymywać dozwalały, garnęli do ſiebie Szlachetną Młodzież. Liczny Orſzak otaczaiących Dworakow podchlebiał ich prożności, dogadzał Ambicyi, częſto nawet przemocy, ſmutnym bywał narzedziem. Nie ſłuſzna w dziale doſtatkow fortuna nie była dla B. J. . . . . . . rozrzutną. Szczupły iego maiątek przymuſił go, że ſię udał do iednego z nayoświeceń-

http://rcin.org.pl

ſzych w ow czas w Polſzcze Bogaczow. Umiał ten cenić talenta B.·. J....... Szacował iego cnotę i prawdziwey przyiaźni dawał mu dowody.

Nie chcę dłuższym Was bawiąc mówieniem przechodzić przez wſzyſtkie ſtopnie życia B.·. tego. Ktokolwiek zna koley rzeczy ludzkich; częſtą fortuny zmienność, zwykłe na świecie zdarzenia, ten łatwo domyśleć ſię może iak odmiennego loſu doświadczał B. J.·.... Siedmdzieſiąt lat w rożney doli przebywſzy, dochował niezmazaną cnoty ſwoiey czyſtość, a oſtatnie dni ſwoie poświęcaiąc uſługe publiczney, ſprawiedliwe ziednał ſobie względy Krola, ktory nauki, cnotę, talenta umie zachęcać i nadgradzać.

Takim bydź znali wſzyſcy B. J...

http://rcin.org.pl

ale WW. Mularze bliżſi cnot świadkowie, więcey mieli powodow wielbić iego czyny. Był on iednym z tych, ktorzy naypierwſze Wolnego Mularſtwa w Polſzcze rzucili Swiatło. Przed lat 45. pracował iuż gorliwie w Wiśniowcu pod Młotkiem B.M....... Chorążego Litt: ktory Dobroczyńcą i Przyiacielem będąc, chciał bydź ieſzcze iego w Sztuce Krolewſkiey Miſtrzem. Zaſiadał pod iedną Kolumną z tym Bratem, ktorego pamięć w przybytku nieśmiertelney ſławy W. Mowcy Naſzego piorem, niezatartemi wyrazy ieſt zapiſana. B.·. mowię Andrzey M.... ktorego rzadkie cnoty na naypierwſzym Zgromadzenia Naſzego w Polſzcze oſadziły Urzędzie, w iedney z Nim Szkole Mularſkich doſkonałości na-

http://rcin.org.pl

bywał. Tak chlubne Koleżeństwo ile mu przynosi zalety, tyle w nas zwiększać powinno prawdziwego szacunku uczucie.

Postępował szybkim krokiem B. J........ w Sztuce Krolewskiey. Odbyte do innych Kraiow podroże rozciągleyszemi uczyniły nauki Jego obręby. Powrociwszy do Polski pracował w rożnych warsztatach, zawsze gorliwie, zawsze przykładnie, aż na koniec do tey S.·. i D.·. □ się przyswoił. Tu iuż życia Jego pamięć Wasza zasięga, tu słow oszczędzić mogę gdzie czyny mówią. Tak poważny i Sędziwy B.·. tak biegły w Naszey Sztuce Mistrz nie mogł nie zyskać Waszego zaufania. Wiek, wysokie światła, dawały mu Prawo bydź Waszym Sędzią, Wyście do tego prawa ie-

http://rcin.org.pl

dnomyślny przyłączyli wybor. Wspomnienie czasu Urzędowania iego powinno Nam bydź podchlębne. Cieszył się nie raz z bezczynności swego Urzędu. Winszował sobie, że prace Nasze surowości Sądu nie potrzebowały, a coraz więcey poymuiąc przywiązania do BB.: tę □ składaiących starał się światłem swoim oświecać, przykładem zachęcać tych, z ktoremi prace dzielić tak mu było słodko. Usprawiedliwił nasze w nim zaufanie i W.·. Wschod Narodowy. Wyniesiony na Urząd W. S...... nie wzdrygnął się nowey pracy wziąść na siebie ciężaru. Tyle ląt w Wolnym Mularstwie przeżywszy mogł sprawiedliwie żądać spoczynku, ale nie rozumiał aby poprzednicze, choćby naylicznieysze prace W.

http://rcin.org.pl

Mularza, od nowych uwolnić go mogły. W ciągu ſprawowania tego Urzędu śmierć go zaſkoczyła. Przyiął ią z tą ſpokoynością umyſłu, z tą odwagą, ktorą wewnętrzne niewinności przekonanie iedynie ſprawuie, zoſtawiwſzy mnogie pracy ſwoiey owoce, zoſtawiwſzy nadewſzyſtko piękny do naśladowania przykład.

Dopełniłem N.P.·. Miſtrzu! zlecenia Twego, oddałem winną cześć Cnocie BB.·. ktorych pamiątkę dziś obchodziemy. Kończę iuż mowę moią. Ale my BB.·. NN. tak prędko Obrządku tego nie kończmy. Łatwa ieſt cnoty pochwała, trudnieyſze iey pełnienie. Nie chcieymy na prożnych przeſtawać ſłowach, oddaymy iey winny hołd naſzemi uczynkami. Oſtatnim było Obrząd-

http://rcin.org.pl

kiem w Rzymſkich pogrzebach, iż zapalano wieczyſtą Lampę i tę wraz z zwłokami zmarłego do grobu wſtawiano. Podobnie i my NN. BB.·. wzniećmy czyſty płomień cnoty. Niech ten nigdy w ſercach naſzych nie gaśnie!, niech nas iedynie ożywia! Smierć ieſt nayobfitſzym nauki zrzodłem. Okropny iey widok wſtrzymuie od przeſtępſtwa wyſtępnego, nie może i dla Nas bydź oboiętnym. Załobny Obrządek, ieżeli ieſt w części ſłodką nadgrodą Cnoty, nie mniey powinien do niey zachęcać. Ta była myśl, ten cel w ſtarożytności Pogrzebowych obchodow, ta Nauka Kapłanow Izydy w Egipcie, taż ſama i w tym Przybytku teyże Bogini, to ieſt: Cnocie poświęconym.

http://rcin.org.pl

O Wy! ukochane Braci naſzych cienie! Rozum mi wierzyć nie broni, żeście teraz z mięſzkania wieczney ſławy i ſzczęścia zſtąpili do tey Swiątyni. Jeſteście świadkami żalu naſzego, Uczeſtnikami tkliwego ſerc naſzych poruſzenia; bądźcie odtąd niewidomemi Cnoty Naſzey Strożami. Pilnuycie wchodu tey □. Niech obłuda i zbrodnie nigdy do niey weyść nie mogą. Niech litość i lube iey towarzyſzki nigdy nas nie porzucaią. Niech pokoy i iedność ſtale tu przemięſzkiwa. Niech na koniec przyiaźń i Cnota pewne tutay znayduie ſchronienie. Minął czas życia Waſzego, i iuż ſię więcey nie wroci; przeminie i Naſzego krotki przeciąg. Przyidzie chwila, w ktorey nieuſtanne chwały Wielkiego Swia-

http://rcin.org.pl

ta Budownika pienie Waſze łączyć ſię będą z odgłoſem Naſzey wdzięczności. A ieżeli przeznaczenie krotſzy życia mego czas wymierzyło, ieżeli pierwey niż Bracia moi śmiertelną tę zrzucę powłokę, ſzczęśliwym ſię oſądzę, że pierwſzym będę wſzyſtkich ku Wam przyiaźni tłumaczem, że powtorzę Cnoty Waſzey uwielbienie, że niezmiennego ſzczęścia Waſzego rychłym ſtanę ſię świadkiem.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl
101

http://rcin.org.pl